

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp informerende raadsbrief energietoeslag	Zaaknummer 3472686	Uw kenmerk	Datum 2 september 2022
---	------------------------------	-------------------	----------------------------------

Geachte heer/mevrouw,

De verhoogde kosten voor energie, de hoge inflatie en de gevolgen voor onze inwoners houden ons allemaal bezig. De druk op de overheid om mensen te helpen groeit. Maar hoe krijg je het geld daar waar dat het hardste nodig is? Wij zien dat als een van de grootste uitdagingen waar we voor staan.

Gemeenten zijn gevraagd de eenmalige energietoeslag van het rijk uit te voeren. Maar met het verstrekken van de energietoeslag is het probleem van de hoge energielasten niet structureel opgelost. Het kabinet is zich hiervan bewust en kondigt tijdens Prinsjesdag aanvullende maatregelen aan.

Als gemeenten kunnen en mogen wij niets ondernemen om het koopkrachtverlies structureel te compenseren: inkomenspolitiek is nadrukkelijk voorbehouden aan het rijk. Maar wij gaan in Hengelo niet stilzitten terwijl huishoudens in grote financiële problemen komen. Wij komen dit jaar nog met extra ondersteunende maatregelen, die nog voor het jaar 2022 gelden. Deze bestaan enerzijds uit (incidentele) financiële oplossingen voor huishoudens met een hoge energierekening en anderzijds uit meer structurele oplossingen gericht op het terugbrengen van energielasten.

Met deze brief informeren wij u over:

- De huidige stand van zaken rondom de energietoeslag van het rijk
- Onze wensen en bedenkingen ten aanzien van het initiatiefvoorstel van de SP
- Actualiteiten vanuit het Rijk
- Onze ontwikkelrichting voor extra maatregelen
- Afwegingen
- Financiën en het vervolg

Stand van zaken energietoeslag

Uitvoering (peildatum 18 augustus 2022)

Wij hebben aan 4.546 huishoudens energietoeslag toegekend. Een deel van deze huishoudens (3.121) ontving de energietoeslag 'ambtshalve', omdat zij bij de gemeente bekend waren en tot de doelgroep behoorden. Daarnaast zijn er 2.456 individuele aanvragen ingediend, waarvan er 1.425 zijn toegekend. We hebben 544 aanvragen afgewezen. De belangrijkste redenen hiervoor waren dat de toeslag al automatisch was toegekend, de aanvrager een student was of omdat het inkomen te hoog was. Het overige deel zijn aanvragen die in de loop van de tijd zijn binnengekomen en wij nog binnen de geldende termijn van acht weken moeten afhandelen. We werken met man en macht om dit zo snel mogelijk te doen; het gaat daarbij om individuele aanvragen waarbij ook vaak stukken ontbreken of onduidelijkheden bestaan.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Wij schatten in dat wij tot nu toe 84% van de oorspronkelijke doelgroep van de energietoeslag hebben bereikt. Tot op heden hebben we hiermee een bedrag van €3,63 miljoen aan toeslagen toegekend (exclusief uitvoeringskosten), van een budget van €4,3 miljoen.

Verhoging eenmalige bijdrage

Het kabinet heeft in augustus 2022 besloten extra middelen aan gemeenten beschikbaar te stellen om de eenmalige energietoeslag te verhogen naar €1.300. Om dit bedrag zo snel mogelijk toe te kennen, passen wij de beleidsregel energietoeslag aan.

Inwoners van Hengelo die tot nu toe de energietoeslag van €800 hebben ontvangen, hoeven hiervoor geen actie te ondernemen. Wij betalen hen zo snel mogelijk de €500 extra uit. Alle inwoners die voor het eerst de toeslag aanvragen en recht hebben, ontvangen direct €1.300.

Studenten

Tijdens de politieke markt van 5 juli 2022 is door diverse partijen nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de situatie van studenten. Wij hebben in onze beleidsregel studenten uitgesloten van de mogelijkheid om via de categoriale bijzondere bijstand in aanmerking te komen voor de energietoeslag. Dit hebben wij gebaseerd op het advies van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en het ministerie van Sociale Zaken. Daarnaast sluit dit aan bij ons armoedebeleid. Wel hebben wij aangegeven dat in schrijnende situaties studenten een beroep op de individuele bijzondere bijstand kunnen doen.

Inmiddels heeft de rechtbank van Arnhem in augustus 2022 geoordeeld dat het uitsluiten van studenten voor de categoriale bijzondere bijstand niet rechtmatig is. Dit betekent dat studenten met een zelfstandige huisvesting in aanmerking komen voor de energietoeslag. Wij voorzien dat het daarbij niet uit mag maken of zij een energiecontract hebben of een all-in huur betalen. De uitspraak van de rechter stuurt naar een zuivere toepassing van het principe van categoriale bijstand: als een aanvrager een huishouden voert en een inkomen onder de gestelde norm heeft, komt zij/hij in aanmerking. Op dit punt gaan wij de beleidsregel aanpassen.

Wij hebben begin juli 2022 bij kennispunt Twente gevraagd om te onderzoeken hoeveel studenten zelfstandig wonen in Hengelo. Op dit moment zijn deze gegevens nog niet precies bekend. Wij verwachten dat het gaat om 500 tot 750 studenten. Dit betekent dat wij verwachten €650.000 tot €975.000 extra uitgaven te hebben voor het toekennen van de energietoeslag aan studenten. Hierbij komt nog een nader te bepalen bedrag aan uitvoeringskosten bij.

Voor gemeenten is nog niet duidelijk op welke wijze het rijk de extra uitgaven zal gaan compenseren. Het rijk heeft namelijk nog niet gereageerd op de uitspraak van de rechtbank. De VNG heeft het standpunt ingenomen dat zij eerst de reactie van het rijk afwacht. Omdat de extra uitgaven (en eventuele extra inkomsten) raken aan het budgetrecht van de gemeenteraad willen wij hier behoedzaam in opereren en informeren wij u te zijner tijd over de precieze formulering van de beleidsregel.

Wensen en bedenkingen bij het initiatiefvoorstel SP

De SP heeft (zaaknummer 3466560) een initiatief raadsvoorstel ingediend om de Beleidsregel eenmalige energietoeslag zodanig te wijzigen, dat huishoudens met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) in aanmerking komen voor een eenmalige energietoeslag van €800. De overige regels blijven overigens ongewijzigd. Daarnaast stelt de SP voor om de eenmalige financiële lasten ad € 1.106.400 ten laste te brengen van de Algemene reserve.

Ten aanzien van dit initiatief raadsvoorstel maken wij graag langs deze weg onze wensen en bedenkingen bekend.

In de eerste plaats is het verhogen van de doelgroep naar 130% van het WSM een sympathieke gedachte. Wij vragen ons echter af of hiermee de inwoners van Hengelo die de gevolgen van de gestegen energieprijzen ondervinden adequaat worden geholpen.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Uiteraard gaat onze grootste zorg uit naar de huishoudens met de laagste inkomens, maar het is bekend dat een grotere groep inkomens in financiële problemen komen door deze prijsstijgingen. Het verstrekken van de energietoeslag helpt huishoudens met de gevolgen van de gestegen energieprijzen. Vanuit het oogpunt van doelmatigheid zijn er wel vraagtekens te plaatsen bij deze regeling, aangezien deze ook ten goede komt aan mensen die (nog) geen problemen ondervinden van de gestegen energieprijzen, bijvoorbeeld omdat zij een langlopend contract hebben of omdat zij in een huis wonen met lage of geen energielasten. Daar zit een zekere onrechtvaardigheid in.

Bovendien is het een eenmalige toeslag, waar het structurele probleem van de hoge energieprijzen niet mee wordt opgelost. Hiervoor zijn andere maatregelen nodig, die vooral op de weg van het Rijk liggen.

Het Rijk is zich ook terdege bewust van de problemen die huishoudens in Nederland ondervinden en heeft daarom al enkele (generieke) maatregelen getroffen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het tijdelijk verlagen van de energiebelasting. Het Rijk heeft gemeenten daarnaast middelen beschikbaar gesteld om bij te dragen aan de verduurzaming van woningen, zodat energieverbruik structureel teruggebracht kunnen worden. Daarbij valt te verwachten dat het rijk nog dit jaar, dan wel aan het begin van volgend jaar, maatregelen neemt om huishoudens met lage inkomens verder financieel te ondersteunen. Wij zouden rekening willen houden met deze ontwikkelingen alvorens onze gemeentelijke middelen aan te wenden.

Samengevat staan wij een richting voor die rechtvaardiger en doelmatiger is en werkelijke energiearmoede adresseert, en die daarbij helpt om een structurele oplossing te vinden voor dit probleem.

Actualiteiten vanuit het Rijk

Het valt te verwachten dat het kabinet tijdens Prinsjesdag maatregelen voor 2023 aankondigt om de gevolgen van inflatie en gestegen energielasten (deels) te compenseren. Volgens de eerste berichten stijgt het minimumloon met 10% en daarmee ook de bijstandsuitkeringen; de huur- en zorgtoeslag stijgen vanaf 2023, de energiebelasting wordt blijvend verlaagd alsook de accijnzen op benzine. Ook is inmiddels vanuit de pers bekend dat er nog voor het einde van het jaar extra financiële middelen komen voor de bijzondere bijstand om individuele schrijnende gevallen te helpen. Dit gaat ons helpen om nog voor het einde van het jaar te ondersteunen bij acute problemen.

Onze ontwikkelrichting voor extra maatregelen gericht op energiearmoede

Wij staan een zoveel als mogelijk sluitende aanpak voor, gericht op de bestrijding van werkelijke energiearmoede. Daarbij sluiten we aan bij de definitie van TNO (2021), te weten dat er bij energiearmoede sprake is van *"huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten, huishoudens die met een laag inkomen wonen in een huis van onvoldoende kwaliteit, eigenaren die de verduurzaming van hun huis niet kunnen betalen of huurders die daarover niet kunnen beslissen."*

Onze voorgestelde richting bestaat derhalve uit:

- Tijdelijke ondersteuning bij het betalen van hoge energielasten voor huishoudens met een laag inkomen
- Ondersteuning bij het structureel terugdringen van de energielasten door ondersteuning bij het verduurzamen van woningen.
-

Tijdelijke ondersteuning door middel van financiële maatregelen

We blijven zoals eerder aangegeven voor alle huishoudens van Hengelo met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm via de categoriale bijzonder bijstand in 2022 een eenmalige financiële bijdrage van €1.300 verstrekken (Energietoeslag van het rijk).

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Daarnaast gaan wij een nog nader te bepalen groep huishoudens met een bescheiden inkomen van in ieder geval boven de 120% van de bijstandsnorm financieel ondersteunen als sprake is van een hoge eindafrekening van de energienota of hoge energielasten ten opzichte van de voorliggende periode. In de hulp aan deze nieuwe groep zullen dus zowel het inkomen als de feitelijke hoogte van de energiekosten worden meegewogen. Ook kan een beperkte vermogenstoets op zijn plaats zijn.

Ondersteuning bij verduurzaming

Voor de huishoudens met weinig financiële armslag die veelal in oude, energieslurpende huizen wonen (slechte energielabels en hoge gebruiken) is ondersteuning op het gebied van energiebesparing en woningverduurzaming het hardste nodig. Hierbij wordt in een lokale uitwerking gebruik gemaakt van de landelijke regelingen die beschikbaar zijn en komen, zoals de energiebespaarhypotheek, en de ontvangen rijksmiddelen voor de aanpak energiearmoede à €2.051.311. Het is onze inzet om de ondersteuning te concentreren en effectief uit te voeren.

Afwegingen

Bij het bovenstaande zijn de volgende zaken van belang:

In de eerste plaats de uitvoerbaarheid en juridische houdbaarheid. Een sluitende aanpak brengt per definitie complexiteit met zich mee in de uitvoering alsook in de juridische onderbouwing. We zullen deze aspecten goed laten meewegen. Ook zullen we creatief moeten zijn in het inrichten van het aanvraagproces en de toetsing op rechtmatigheid.

In de tweede plaats moeten onze maatregelen begrijpelijk en toegankelijk zijn voor inwoners. We spreken met een dergelijk maatregelenpakket een groep inwoners aan die niet eerder in beeld was bij de gemeente en waar wij ook geen gegevens van hebben. Mensen die een beroep op ons doen, moeten eenvoudig en zonder rompslomp geholpen kunnen worden.

In de derde plaats streven we naar snelheid. Uiterlijk in het vierde kwartaal van dit jaar moet duidelijk zijn wat wij kunnen bieden, in welke gevallen en aan welke groepen en moet de uitvoering zijn gestart.

Tenslotte zoeken we nadrukkelijk aansluiting bij nader rijksbeleid. Zoals aangegeven valt het te verwachten dat het kabinet rondom Prinsjesdag nadere toezeggingen gaat doen op dit dossier. Het is van belang om- ook in het kader van doelmatigheid- rekening te houden met de richting hiervan, uiteraard zonder daarbij een afwachtende houding aan te nemen.

De discussies rondom energiearmoede en het initiatiefvoorstel van de SP leggen ook een aantal spanningsvelden bloot, waar politieke keuzes in te maken zijn.

In de eerste plaats is er een spanning tussen enerzijds de eenvoud en uitvoerbaarheid van een generieke incidentele maatregel als die van het rijk- en in het verlengde daarvan het voorstel van de SP- en anderzijds de eerlijkheid en doeltreffendheid van een meer gerichte en structureel maatregelenpakket zoals ons voor ogen staat. Het voorstel van de SP lijkt weliswaar relatief eenvoudig uitvoerbaar, maar sluit door de inkomensgrens én het ontbreken van een toets op de werkelijke energielasten inwoners met daadwerkelijke energiearmoede op tamelijk willekeurige wijze uit. Wij kiezen ervoor om zoveel mogelijk inwoners te helpen die ook écht door energiearmoede getroffen worden.

Daarbij moeten de uitdagingen ten aanzien van de uitvoerbaarheid van het initiatief raadsvoorstel niet worden onderschat. In de doelgroep tussen 120 en 130% wettelijk sociaal minimum bevinden zich nauwelijks inwoners waarvan de inkomenssituatie bij de gemeente (voldoende) bekend is. De aanvragen uit deze groep zijn alle individueel, zoals nu ook een groot deel van de aanvragen van de huidige Energietoeslag. In de praktijk blijkt de afhandeling van deze aanvragen ook tijdrovend, onder meer omdat aanvragen onvolledig zijn of achterliggende informatie onduidelijk is.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

Voor deze extra maatregelen maken wij gebruik van het positief resultaat van de jaarrekening 2021 en de te verwachten extra middelen van het Rijk om de gevolgen van de inflatie te compenseren. Uiteraard gaan wij hierbij niet voorbij aan het budgetrecht van de raad.

Vervolg

We gebruiken de maand september om de plannen te ontwikkelen en bespreken die daarna graag zo snel mogelijk met de raad.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer J. Eshuis

[Signature]

De heer S.W.J.G Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.